

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VII.

CELOVEC, SOBOTA, 2. AVGUST 1952

STEV. 53 (513)

„Storili smo največ, kar smo mogli!“

Iz govora maršala Tita na proslavi dneva vstaje LR Hrvatske in njegovega razgovora z ameriškimi javnimi delavci

Na veliki proslavi 11. obletnice vstaje hrvaškega ljudstva v Glini je, kakor smo že poročali, govoril tudi maršal Tito. Dotaknil se je vseh najvažnejših in najbolj perečih vprašanj jugoslovanske notranje in zunanje politike. Ko je maršal Tito po obujanju spominov na težke čase vojne, v kateri so narodi Jugoslavije pozabili na nekdanjo mržnjo in sovraštvo med seboj ter skovali trajno bratstvo in enotnost kot eno največjih pridobitev narodnoosvobodilne borbe, prešel na povojno obnovo in graditev socializma v Jugoslaviji, je med drugim dejal:

„Naša država in naši narodi so imeli težke in krvave boje, toda tudi povojni boji za obnovo in dvig naše države na višjo stopnjo niso mnogo lažji. Tudi danes imamo vse mogoče ovire v državi in izven nje. Predvsem na vzhodu so nam tudi po vojni hoteli vsiliti svoje sisteme in metode. Nismo šli za njihovimi sirenskimi glasovi, poslušali smo glas ljudstva, videli smo naše težave, videli težnje naših narodov in po tej poti smo šli.“

Danes smo gospodarji na svojih lastnih tleh. Borimo se, delamo in mučimo, kakor znamo in kolikor moremo. Toda srečni smo, da nam ni treba vprašati sovjetskega poslanika: „Kako moramo storiti?“. Ne, hočemo delati tako kot sami vemo, da je treba in kakor je za naše ljudstvo najbolj koristno.“

JUGOSLOVANSKI NARODI SO ČVRSTI KO JEKLENA STENA

Potem je maršal Tito govoril o gospodarskih vprašanjih, o potrebi popraviljanja združenih sistemov v Jugoslaviji, o ureditvi prometa kot eni največjih bodočih nalog, o dograditvi in potrebnem končanju začelih del l. t. d.

Prehajajoč na vprašanja zunanje-političnega pomena je nato poudaril, da Jugoslavija ni močna samo ker ima močno armado, ampak predvsem zato, ker so notranje enotni njeni narodi, ker so čvrsti ko jeklena stena in ker ne dovolijo, da bi kakršni koli elementi omajali takšno steno s svojo od zunaj dirigirano propagando. Maršal Tito je nato dal jasen odgovor italijanskemu ministrskemu predsedniku De Gasperiju, ki je pred dvema tednoma izjavil dopisniku „Daily Telegrapha“, da „želi, da bi prišlo do zblizanja z Jugoslavijo, če bi Jugoslavija pokazala pripravljenost za rešitev spornih vprašanj“, ter vsemu italijanskemu tisku, ki je to sveto-hlinsko De Gasperijevo izjavo spremljal z zahtevami, naj zapadne države dajo orožje Italiji namesto Jugoslaviji. Dejal je med drugim:

„Kaj bi radi s takšnim obrekovanjem dosegli? Pravijo, da če bo Jugoslavija dobila orožje, ne bo popustila v tržaškem vprašanju. O tem sem razmišljal“, je rekel maršal Tito, „in s tega mesta lahko rečem, da ne bi popu-

stili, tudi če ne bi dobili nobene puške, ker smo pač takšni. „Mi smo za sporazum“ pravi De Gasperi. Toda kdaj in kakšne konkretne predloge je on dal? Nikoli! Mi smo dali konkretne predloge, ne enega, dva, tri, toda mi nismo dobili odgovora. Oni ne žele rešitve tržaškega vprašanja. Oni ga uporabljajo samo kot propagandni trik proti Jugoslaviji. To je

njihov cilj. Njim ni zadosti Trst; mi vemo, kaj hočejo. Toda pri tem se bodo prevarali! S tega mesta jim sporočamo: **Mi smo pripravljeni razgovarjati se na platformi in o predlogih, ki smo jih dali, pripravljeni smo sestati za mizo in se razgovarjati na osnovi teh predlogov — ali pa dajte vi svoje predloge, gospodje!**“

Ameriški javni delavci so stavljali vprašanja Titu

Titovo prisotnost v Ljudski republiki Hrvatski so izkoristili ameriški profesorji, učitelji in drugi javni delavci, ki so na svojem potovanju po Evropi obiskali tudi Jugoslavijo in se tedaj nahajali v Zagrebu, da mu stavijo nekaj vprašanj v zvezi z jugoslovansko notranjo in zunanjo politiko. Maršal Tito je ameriške goste sprejel in jim odgovarjal na njihova vprašanja, ki so v glavnem bila: Kakšne so glavne razlike med stalinskim in jugoslovanskim komunizmom in kakšne so razlike med jugoslovansko in ameriško demokracijo?, ali obstoja resna diskriminacija v Jugoslaviji?, ali je mogoče, da bi druge komunistične partije na zahod-

du sledile jugoslovanskemu zgledu?, kakšno je Titovo mnenje o veri in cerkvi?, kako naj doma kot predavatelji in učitelji tolmačijo jugoslovanske smotre, ideje, ideale in pridobitve?

Bistvo Titovega odgovora na prvo vprašanje je bilo, da Jugoslavija gradi socializem, v Sovjetski zvezi pa so stopili na pot državnega kapitalizma. To se najbolje vidi v praksi. Kar se tiče razlike med jugoslovansko in ameriško demokracijo bo šele bodočnost pokazala, katera je boljša. Vendar so znatni elementi razlike v tem, da **resnična demokracija ni samo stvar zakonov in ni v tem, da vsak človek** (Nadaljevanje na 2. strani)

Sekretariat mednarodnega odbora za mir je zasedal

V soboto in v nedeljo je bil v Parizu razširjeni sestanek tajništva mednarodnega mirovnega foruma pod predsedstvom Moše Pijade. Na dvodnevem sestanku so izčrpno obravnavali delavnost mednarodnega mirovnega foruma in razkrilo se je soglasno mnenje vseh navzočih članov tajništva, da je treba še bolj okrepiti napore in razširiti akcijo za uredništvo načel, sprejetih na lanski konferenci v Zagrebu, ki so temelj dela mednarodnega mirovnega foruma.

Na sestanku tajništva je bil predsednik mednarodnega mirovnega foruma Moša Pijade

de pooblaščen, da naveže stike z že obstoječimi organizacijami, ki se bore za mir v svetu, zaradi sodelovanja pri organiziranju nacionalnih in regionalnih konferenc.

Moša Pijade je v sredo odpotoval v London, da stopi v stik z britanskimi organizacijami, ki se bore za mir v svetu.

London. — Kakor je najavil angleški minister za civilno letalstvo, bodo v Londonu v kratkem pričeli uporabljati helikoptere v mestnem prometu. Prve poskuse so izvedli v ponedeljek. Poskusi bodo trajali tri tedne.

Churchill vrača podjetja privatnikom

Nacionalizacijo železa in jekla, eno izmed glavnih pridobitev laburistične vlade spet odpravljajo

Angleška vlada je nedavno objavila belo knjigo o vprašanju denacionalizacije jeklarne industrije, o kateri pripravljajo zakonski načrt. Kot znano, je jeklarne v Angliji nacionalizirala laburistična vlada po dolgi borbi s konservativci v spodnji zbornici. Likvidacijo te nacionalizacije je Churchill napovedal že v svojem volilnem programu.

Bela knjiga sporoča, da bo državna uprava industrije železa in jekla razpuščena in da bo

premoženje nacionaliziranih podjetij izročeno posebni agenciji, ki ga bo vrnila prejšnjim privatnim lastnikom. Obenem bo ustanovljen urad za železo in jeklo, ki bo imel določeno oblast nad metalurškimi podjetji. V tem uradu bodo imeli največji vpliv seveda predstavniki privatne lastnine sami.

Denacionalizacija jeklarn pomeni likvidacijo ene izmed glavnih pridobitev laburistične vlade in gre brez dvoma v škodo delavstva.

Tuniškemu beju se ne mudi

Odkar je na tako imenovano tuniško vprašanje postala pozorna vsa svetovna javnost, je bila Francija prisiljena, da zavzame jasno stališče. Francoska vlada je zadnje čase pripravljala in tudi izdelala načrt za nove reforme v njenem tuniškem protektoratu. Sedaj pa se je zvedelo, da je tuniški bej odklonil svoj podpis na francoski načrt. Ameriška agencija „United Press“ dodaja k tej vesti, da „se hoče tuniški bej izogniti usodi, ki je zadele egiptovskega kralja Faruka.“ Zadnja poročila s Pariza pa že govore, da proučuje francoska vlada možnosti, kako bi morda lahko odstavila tu-

niškega beja, ker se zoperstavlja francoskim oblastem in namenom v Tuniziji.

Francoski generalni rezident v Tunisu Jean de Hauteclouque je bil sprejet pri beju, ki mu je sporočil svoje odklonitev. V francoskih krogih v Tunisu pravijo, da je bej predlagal, naj mu dovolijo nekaj mesecev časa, da prouči načrt. S tem je bej še bolj jasno pokazal svojo voljo, da zavlačuje francosko-tuniški sporazum, obenem pa je poskušal pustiti odprto pot do sporazuma.

Zdi se, da bi bej rad zavlekel odobritev načrta reform, ki so ga v Tunisu označili z be-

Danes smo gospodarji na svojih lastnih tleh. Borimo se, delamo in mučimo, kakor znamo in kolikor moremo. Delati hočemo kot sami vemo, da je treba in kakor je za naše ljudstvo najbolj koristno.

Tito

sedami „premalo in prepozno“, do oktobra, ko bo Irčija poskušala predložiti Generalni skupščini OZN francosko-tuniški spor. Francoska vlada pa se trudi, da bi do takrat bilo vprašanje že dokončno rešeno.

Tuniški nacionalisti namreč hočejo popolno interno avtonomijo in so pripravljeni pustiti Franciji samo zunanje-politične zadeve protektorata. Francozi pa bi hoteli obdržati tudi notranjo oblast.

Fašistični kongres v Italiji

V začetku tega tedna je bil v Aqili, v Srednji Italiji kongres neofašističnega italijanskega socialnega gibanja. Udeleženci kongresa so že prvi dan zahtevali, da se začne močna akcija za „vrnitev vseh izgubljenih ozemelj na Jadranu, vstevši tudi STO, ter vrnitev ozemelj na francoski meji in bivših italijanskih kolonij v Afriki.“

Na kongresu je prišlo do nesoglasja med zastopniki juga in severa glede sodelovanja z demokristjani, kateremu so, kakor izgleda, naklonjeni neofašisti južne Italije, dočim so severni baje bolj za samostojno skrajno desničarsko pot v politiki gibanja.

Britanski delavci za Bevanovo stališče

Britanska zunanja politika in oborožitev bo nedvomno glavni predmet na letošnji konferenci laburistične stranke, ki bo septembra v mestu Morecambu. V 68 resolucijah raznih sekcij laburistične stranke in britanske sindikalne organizacije „Trade Union“ zahtevajo delavci in nameščenci opredelitev britanske zunanje politike, zmanjšanje ameriškega vpliva in prepoved oborožitve Nemčije. Samo v dveh resolucijah od 44 v zvezi z oborožitvijo izražajo soglasnost z uradno politiko vodstva laburistične stranke. V drugih resolucijah podpirajo v manjši ali večji meri stališče znanega laburističnega levičarja Bevana, ki je že večkrat zahteval zmanjšanje oborožitve.

V nedeljo je bila tradicionalna slovesnost britanskih rudarjev, ki se je spremenila v eno izmed največjih povojnih političnih manifestacij v Veliki Britaniji. Več tisoč rudarjev in članov njihovih družin je korakalo štiri ure mimo balkona, na katerem so stali laburistični poslanci. Opokne je bilo zborovanje, na katerem je govoril Bevan, ki je grajal vlado, češ da nima nikakršnega programa za reševanje težavnih gospodarskih problemov, ter označil sedanje težave kot „eno največjih ekonomskih kriz“ v Veliki Britaniji. Bevan je potem dejal, da so v laburistični stranki različna mnenja o mnogih problemih, zlasti glede vprašanja oborožitve, a vsi člani se strinjajo z bistvom strankinega programa.

Zapadna Nemčija lahko spet neomejeno proizvaja jeklo

Ta teden je bil podpisan v Bonnu medzavezniški sporazum, s katerim prenehajo vse omejitve proizvodnje jekla, ki so doslej veljale za Zapadno Nemčijo. Sporazum je veljaven od 25. julija, od dneva, ko je začela veljati pogodba o Schumanovem načrtu evropske skupnosti premoga in jekla.

Doslej je bila proizvodnja jekla v zapadno-nemški zvezni republiki omejena na 11.100.000 ton letno; zavezniška visoka komisija je v izjemnih primerih lahko dovolila prekoračenje te meje, katere pa v bodoče ne bo več.

Besedilo sporazuma je bilo s posebnim pisnom sporočeno kanclerju Adenauerju.

Berlin. — Po uradnem poročilu je nedavno pribežalo v Zapadni del Berlina za en sam dan rekordno število beguncev iz Vzhodne Nemčije — okrog 900 oseb, ki so zaprosile za politično zatočišče.

Gromiko nastopil svojo novo funkcijo

V ponedeljek je prispel v London novi sovjetski veleposlanik Andrej Gromiko, ki je bil doslej pomočnik zunanjega ministra ZSSR. Gromika sta na letališču sprejela dva predstavnika britanskega zunanjega ministrstva, zbrani pa so bili tudi člani sovjetskega veleposlaništva.

Ko je Gromiko hotel stopiti v avtomobil, se je približala skupina demonstrantov, ki pripadajo desničarskemu gibanju znanega britanskega fašista Mosleja, s klici: „Go home, Gromiko!“ („Vrni se domov, Gromiko!“). Policija je aretirala enega izmed demonstrantov.

Glas iz ljudstva: Škoda znamke in časa

Ko smo lani jeseni izvolili svoje zastopnike v Kmetijsko zbornico, smo jih seve izvolili zato, da bodo z vso odločnostjo zastopali naše kmečke koristi. Oba izvoljena mandatarja naše volilne skupnosti Kmečke gospodarske zveze pa sta z nastopom svojega odgovornega mesta prevzela še posebno težko breme kot zagovornika težnj in skrbi, ki tarejo naše slovensko kmečko prebivalstvo. Te dolžnosti bi se morali sicer zavedati tudi izvoljeni mandatarji drugih volilnih skupin, ki so prav tako dobili glasove na našem ozemlju, vendar se je na dosedanjih zasedanjih zbornice pokazalo, da se predvsem zastopnika KGZ trudita, da bi zbornica spremenila svoje dosedanje zahtevanje, o katerem ne moremo reči, da je bilo Slovencem naklonjeno.

Mandatarja KGZ, ki sta na prvem zasedanju zbornice med drugim predlagala ustanovitev slovenske kmetijske šole, priznanje slovensčine za enakopraven uradni jezik v zbornici in njenih ustanovah, zastopstvo naše slovenske Zadržne zveze kakor ga imajo nemške zadržne, sta dejansko zahtevala le to, kar si slovenski kmetje že dolgo želimo, da bi se uresničilo. Glede slovenske kmetijske šole smo svojo zahtevo svojčas podkrepili celo z nad 2000 podpisi.

Ob sklepanju zbornice, da bodo v bodoče dobivali vsi kmetje zborniško glasilo, in ko smo brali, da je bil s tem v zvezi soglasno sprejet tudi predlog zborniškega svetnika Janka Ogrisa, naj list dobi slovensko prilogo, smo bili prijetno presenečeni. Prvič odkar zbornica obstoja, smo v tem sklepu videli dobro znamenje, da bo imela zbornica v bodoče le razumevanje tudi za naše potrebe.

Minili pa so tedni, minili so meseci, skiep o slovenski prilogi pa je obležal nekje v zapisnikih zbornice in čakal uresničenja. Po zadnjem zasedanju so ga le izkopal in ga pričeli na čuden, zelo čuden način „uresničevati“. Kakor vse kaže, z željo, da bi ga na premeten način pokopali.

Le čisto slučajno sem opazil tisto objavo, s katero nas je „Kärntner Bauer“ pozval, naj z dopisnico javimo, če želimo slovensko prilogo. Pri odvijanju malice na polju mi je pogled obvisel na zamaščenem kosu časopisa. Bral sem enkrat, bral dvakrat, nato pa sem se na ves glas začel krohovati, da sta se še Jirs in Bavh, ki sta po težkem oranju mirno prežvekovala v senci, preplašeno prestopila. Ta je pa dobra, sem si dejal, Slovence vprašujejo, ali želijo slovensko prilogo k nemško pisane mu listu. Na kakšne norčave misli jih vendar zavedeta omotica in pisarniški zrak v tej soparni poletni vročini. Če bi nas spraševali, ali hočemo poleg slovenske priloge še nemško pisani list, bi še nič ne bil rekel. Tako pa se mi je zdelo, da nas imajo v Celovcu za prave pravcate norce. Gotovo bi imeli isti občutek tudi kmetje v nemških krajih, če bi jim zbornica brez vsakega spraševanja začela pošiljati slovensko pisani list ter jih v slovensčini spraševala, če morda želijo tudi nemško prilogo. Kmetom v nemških krajih bi nihče na svetu

ne mogel zameriti, če bi poslali v Celovec namesto odgovora dopisnico z začudenim vprašanjem, ali se je gospodom v zbornici zataknilo kakšno kolesce v glavi. Meni se je zdelo tudi za tako vprašanje škoda dopisnice, znamke, truda in hoje na pošto.

Po dolgem razmišljanju se mi je porodilo spoznanje, da je bil morda to prvi poskus za vpeljavo neke nove sorte demokracije v Avstriji ali vsaj na Koroškem. Ta demokracija, ki jo je kot prva potuhtala koroška kmetijska zbornica, bi izgledala tako, da bi najprej izvoljeni ljudski zastopniki soglasno nekaj sklenili, nato pa bi nekdo, ki si domišlja, da je še bolj pameten, s proglasom v časopisih pozval volilce, naj z dopisnicami in podpisi sporočijo, ali se strinjajo s temi sklepi.

Seveda je težko presoditi, kako bi se takšna demokracija obnesla. Denimo, da bi volilci te dni brali v tisku vprašanje, ali se strinjajo s

tem, da so poslanci v parlamentu sklenili amnestijo in odškodnino za deset tisoče bivših nacistov. Morda bi volilci pokupili vse dopisnice v Avstriji in odgovorili, da se ne strinjajo. Ali pa, da ostanem pri koroški kmetijski zbornici. Lahko bi nas vprašala, ali želimo plačevati 125 odstotkov doklade za zbornico, kar so mandatarji dejansko soglasno sklenili. Na takšna vprašanja bi se splačalo odgovarjati, že zaradi zaslužka, ki bi ga imela pošta in država s prodajo dopisnic.

Slovenski kmetje pa smo bolj starokopitni in se držimo rajši dosedanje demokracije. Nič nas ni treba spraševati, ali želimo slovensko prilogo. Zadostuje nam, da so jo v zbornici soglasno sklenili ter čakamo samo še, kdaj bodo sklep uresničili. S tihim odobravanjem si prihranimo vsak po en šiling, najvišjim gospodom v zbornici pa dragoceni čas za bolj pametno delo.

Cirkus koroških žonglerjev

Rezultati lanske burke, ki so jo prirejali v naših krajih pod firmo ljudskega štetja, se nekaterim menda noč in dan motovili v razgretih glavah. Centralni statistični urad na Dunaju je skušal to koroško sramoto nekako skriti pred svetom. Skrupal in stlačil je čudne številke v nekaj lično sfriziranih rubrik, ki pa se druga z drugo niti niso ujemale. Gospod Steinacher in sorodne mu duše pa niso našle utehe vse dotlej, dokler ni g. Zimmermann na Dunaju le objavil vso tisto revščino koroških možganov, iz katere se je leta 1951 po Kristusu porodila čudežno pisana pestrost jezikovne zmešnjave. Na Miklavčevem, v Museumgasse v Celovcu in pri neodvisnih v Gradcu in Solnogradu so vzhiceni padli na kolena spričo velike milosti, da jim je bilo dano doživeti čudež vseh čudežev. Se so edina občina na Koroškem, ki jo je še mogoče označiti kot čisto slovensko večinsko občino, Slovenji Plajberk pa kot edino vindišarsko večinsko občino, tako je pred par dnevi zavreščala celovška Volkszeitung in s tem le potrdila namen, ki ga je imela vsa čarovnija z zapisovanjem devetih koroških jezikov. Slovenci so samo še tam pod Košuto, vindišarji, ki se po skromnem mnenju g. Zimmermanna šele porajajo, pa le visoko pod Stolom v večini; če nam bog da doživeti, jih bomo pri pri-

hojnem štetju še tam stlačili v kakšne nove rubrike, pa bo lahko Bosna mirna, tako si domišljajo vsi, ki jim dišijo i Slovenci i vindišarji preveč po gnoju in znoju.

Steinacherjev duh je trdoživ na Koroškem in ni čudno, če se ga ne morejo znebiti ali pa se ga vedno spet nalezejo tudi tam, kjer ne bi smelo biti sorodnih vezi. Koroški dnevnik, ki hoče biti glasilo koroškega delovnega ljudstva in obeta v naslovu „Novi čas“, tudi ne more prikriti svojega veselja, da so smešne številke pokazale le še nekaj občin, kjer so dosegli „slovensko govoreči prebivalci večje število kakor nemško govoreči“. Tudi temu piscu se zdijo Sele posebno „interesantne“ vsled velike večine „slovenskega jezikovnega elementa“.

Nam in treznemu svetu pa se zdite prav po muzejsko interesantni vsi tisti, ki se ne morete ali ne marate otresti plesnivega duha, ki zaudarja iz preteklosti in vam zastira pogled na trezno stvarnost, katere pristaši smo mi, ki vemo, da je naše ljudstvo živelo na Koroškem, da živi še sedaj in bo živelo tudi jutri in govorilo slovensko celo še takrat, ko nam bodo žonglerji in burkaši, ki se razumejo na akrobacije s številkami, na potrpežljivem papirju natisnili črnoobrojeno osmrtnico.

Težke obtožbe proti bivšemu egiptskemu kralju

Egiptovsko časopisje je polno člankov o podkupljivem režimu in potratnem in razsipnem življenju bivšega kralja Faruka. Vlada je dala nalog ministrstvu za finance, naj popiše celotni inventar kraljeve palače. Obenem je vlada podvzela stroge ukrepe, da bi prepre-

čila beg iz dežele vsakomur, ki kar koli ve o kraljevem gospodarjenju. Kakor piše egiptski časopis Al Ahram, bo vlada v kratkem objavila „črno knjigo“ o vseh podrobnostih zavravljenega gospodarjenja pod Farukovo vladavino ter o korupcijah in škandalih, v katere je bil bivši kralj zapleten. Uradni predstavnik vlade pa je izjavil, da ima vlada v rokah številne dokumente, ki dokazujejo korupcijo, ki se je razvila v Farukovem krogu. „To, kar smo vedeli o korupciji v Egiptu pred državnim udarom, je bilo samo pet odstotkov tega, kar vemo zdaj“, je dejal predstavnik.

Casopis „Al Misri“, glasilo egiptskih nacionalistov, piše, da je bivši egiptovski kralj Faruk eden izmed najbogatejših ljudi na svetu. Deponiral je nad 10 milijonov dolarjev v ameriških bankah. Poleg tega je več let sistematično nalagal velike svote denarja v švicarske, italijanske in južnoameriške banke. Kakor piše časopis, vlada proučuje možnost zaplembe Farukovega premoženja, ki je še ostalo v državi. „Al Misri“ predlaga tudi revizijo premoženja članov kraljeve družine in visokih osebnosti ter delno zaplembo premoženja.

Nedavno so bili stavljeni predlogi, da bi dohodke v Egiptu omejili na največ 6000 funtov šterlingov na leto. Ta ukrep bi veljal za vse Egiptčane in tudi za bivšega kralja, kateremu prav tako ne bi bilo dovoljeno dvigniti več kot 6000 funtov na leto od njegovih velikanskih zemljiških posesti v Egiptu. Sicer pa bo moral odslej plačevati dohodninski davek kot vsak drugi Egiptčan. General Naguib je že ukazal glavnemu upravniku kraljeve privatne posesti, naj takoj predloži račun dohodkov ter plača dohodninski davek za tekoče leto.

PO ŠIRNEM SVETU

New Delhi. — Indijska vlada je sprejela kitajsko zahtevo, naj odpokliče svojega diplomatskega predstavnika iz Tibeta. Kakor se je tukaj zvedelo, so to zahtevo poslali indijski vladi kot „nasvet“ med nedavnim uradnim obiskom indijske delegacije na Kitajskem.

Washington. — V Washingtonu je umrl senator Brien Mac Mahon, ki je bil predsednik parlamentarne komisije za atomsko energijo. Senator je bil star 48 let.

Pariz. — General Ridgway je imenoval dosedanjega poveljnika IX. ameriškega korpusa na Koreji, generala Willarda Wymana, za poveljnika zavezniških suhozemskih čet v jugovzhodni Evropi. To poveljstvo, ki spada pod štab admirala Carneya, je bilo ustanovljeno pred kratkim zaradi grških in turških zahtev, da vojaški oddelki obeh držav ne pridejo pod poveljstvo italijanskega generala.

Pariz. — Predstavnik francoskega obrambnega ministrstva je izjavil, da vlada ZDA ni hotela dodeliti Franciji več kot eno tretjino od 625 milijonov dolarjev vojaških naročil, ki jih je Francija zahtevala za prihodnja tri leta. Ameriški veleposlanik v Parizu James Dunn je izročil francoski vladi memorandum, ki določa višino naročil na 187 milijonov dolarjev.

Djakarta. — Indonezijska delegacija bo sprožila tuniško vprašanje na prihodnjem rednem zasedanju Generalne skupščine OZN. Formalno zahtevo za postavitev tega vprašanja na dnevni red bodo v kratkem poslali tajništvu OZN.

Grčija se pritožuje

Vršilec dolžnosti predsednika grške vlade in minister za zunanje zadeve Sofokles Venizelos je izjavil, da bo Grčija vložila pritožbo na Združene narode zaradi incidentov, ki jih baje izzivajo bolgarski obmejni organi na grško-bolgarski meji. Zadnje dni so bili v incidentih ubiti trije, ranjeni pa štirje grški granicarji. Napadi so bili, kakor pravi poročilo iz Aten, preteklo soboto na majhnem rečnem otoku na Marici.

Korejske vesti

Zadnje dni preteklega tedna so bile zaradi silnega dežja popolnoma ustavljene vse akcije na korejskem bojišču. Hudourniki so odnesli več mostov. Po sporočilu pomorskih enot Združenega poveljstva so samo letala z letalnosilk napadala severnokorejske električne naprave v Puriangu in Cosenu. Po spremembi vremena pa je v noči od četrta na petek 66 letelih trdnjav odvrгло 660 ton bomb na največje kovinske tovarne Severne Koreje. To je bila do sedaj največja nočna letalska akcija, ki so jo zavezniki izvršili kljub močni obrambi.

Štabni častniki vojskujočih se strank so se sporazumeli na nedavnem sestanku v Pan Mun Jonu, da bodo v uradno besedilo sporazuma o premirju vnesli dosežen sporazum, da bo nevtralna komisija za nadzorstvo nad premirjem sestavljena iz zastopnikov Švedske, Švice, Poljske in Češkoslovaške. Dosedaj je bil dosežen sporazum od 51 točkah načrta pogodbe o premirju. Zastopniki Kitajske in Severne Koreje so izjavili, da sprejemajo formulacije glede vprašanja zamenjave ujetnikov, da pa odklanjajo razlago, ki jo daje Združeno poveljstvo.

V ujetniškem taborišču Pongam na otoku Kodje, v katerem živi 9.000 severnih Korejcev, ki bi se radi vrnili v domovino, so izbruhnili novi izgredi. V tozadavnem uradnem sporočilu je rečeno, da je taboriščna straža štirikrat streljala na internirance.

Prazne obljube sovjetskih kolhoznikov

V Kazahstanu, kakor tudi v ostalih pokrajinah Sovjetske zveze je precejšnji del prostora v listih izpolnjen s pismi Stalinu, kjer kolhozniki „prevzemajo obveznosti“ za izpolnitev plana in konkretnih nalog. Ta komedija je končno dosegla svoj vrhunec na sestanku CK KP(b) Kazahstana, kjer so ugotovili, da kolhozniki sploh ne izpolnjujejo delovnih obveznosti, s katerimi so se zaobljubili Stalinu. Plenum je za to neizpolnjevanje na log krivil nižje partijske organizacije, ki bodo sedaj izvajali običajno samokritiko do samoobsojbe.

Storili smo največ, kar smo mogli

(Nadaljevanje s 1. strani)

lahko govori kar hoče, kajti to lahko stori tudi v Jugoslaviji, toda demokracija mora imeti tudi ekonomsko podlago, to je, da morajo biti možnosti za vsakega državljan, da lahko dela in živi, da ima kruh, stanovanje in da ni prepuščen samemu sebi. Brez ekonomske demokracije, ki jo danes v Jugoslaviji zelo odločno izvajajo pod geslom „tovarne delavcem“, ne more biti politične demokracije. Jugoslovanska demokracija je demokracija revolucije, ki ji ne zadostuje visoka civilizacija, kakršna je v Ameriki.

Rasne diskriminacije v Jugoslaviji ni, kakor tudi ni nacionalne, niti verske. Kadar v inozemstvu govore o vprašanju vere v Jugoslaviji, upoštevajo vedno samo eno — katoliško cerkev, s katero vodi Vatikan poleg že znane križarske vojne proti komunizmu tudi nacionalno italijansko politiko. Z italijansko državo pa ima Jugoslavija nekaj spornih vprašanj in nikakor ne more dovoliti, da bi bila katoliška cerkev transmisija take italijanske politike v Jugoslaviji. Z drugimi cerkvami, s pravoslavno in muslimansko, so ustvarjeni dobri odnosi in tudi katoliška cerkev v tem oziru ni enotna, ker nekateri nižji duhovniki sodelujejo z oblastjo, kar pa ni vseh višjim cerkvenim pogla-

varjem. Tu gre torej pravzaprav za klerikalizem, za politično tendenco, ki hoče izkoristiti verska čustva ljudi v boju proti novemu redu. Sicer pa je znano, da ljudje v Jugoslaviji lahko hodijo v cerkev in jim tega nihče ne brani.

Da bi druge komunistične partije krenile za jugoslovansko, maršal Tito ne verjame, ker delajo samo tisto, kar jim ukazuje iz Sovjetske zveze.

Na vprašanje, kako naj tolmačijo jugoslovanske ideje in ideale v Ameriki, je maršal Tito dejal: „Ne zahtevamo nikoli, zlasti pa ne od tako važnih oseb kot so predavatelji po šolah, profesorji in učitelji, da bi bili naši propagandisti. Želimo, da bi skušali čim bolj razumeti našo stvarnost in vzroke, zaradi katerih je takšna; da ne bi gledali samo sedanjost, temveč hkrati pogledali tudi v jugoslovansko preteklost. Kadar bomo preteklost in sedanjost natanko primerjali in kadar bomo videli, kaj je pri nas pozitivnega, tedaj — globoko sem prepričan — ne bo poštenega človeka, ki ne bi priznal, da smo storili največ, kar smo mogli. Delali smo in še delamo napake, trudimo pa se tudi, da bi jih popravili.“

Z odgovori maršala Tita vidno zadovoljni so se mu ameriški gostje zahvalili za priazni sprejem.

KOLENDAR

Sobota, 2. avgust: Porciunkula; Alfonz
Nedelja, 3. avgust: Najdenje Stefana
Ponedeljek, 4. avgust: Dominik
Torek, 5. avgust: Marija Snežnica

SPOMINSKI DNEVI

- 3. 8. 1492 — Krištof Kolumb je v Palosu nastopil svojo prvo pot v Ameriko — 1834 Rojen na Reki hrvaški skladatelj Ivo Zajc.
- 4. 8. 1789 — Proglasitev človeških pravic v pariški skupščini — 1875 Umrli pisatelj pravljice Andersen — 1890 Umrli v Zagrebu hrvaški pesnik Ivan Mažuranič — 1944 Prva večja akcija Bojeve čete na Svinjski planini. Na cesti Borovlje — Šmarjeta so partizani uničili avtobus.
- 5. 8. 1850 — Rojen blizu Diepe v Franciji pisatelj Guy de Maupassant — 1895 Umrli Friedrich Engels, najozhji sodelavec Karla Marxa — 1914 Avstro-Ogrska napovedala Rusiji vojno.

Obvestilo staršem

Sporočamo staršem, da otroci ne odpotujejo v počitniško kolonijo v torek, dne 5. avgusta, kakor smo javili z okrožnico in s sporočilom v „Slovenskem vestniku“, temveč šele dan pozneje, to je v sredo, dne 6. avgusta 1952.

Dan odhoda otrok smo spremenili na željo vodstva počitniške kolonije v Ljubljani.

Zveza slovenskih žena

MLADI SLOVENC, OTROCI IZ SLOVENIJE, SO PRIŠLI K NAŠIM DRUŽINAM

Minuli torek, dne 29. t. m., je prispela skupina 62 otrok iz Slovenije kot gostje k slovenskim družinam na Koroškem, kjer bodo preživeli nekaj tednov. V Področici so jih pričakovali zastopnice slovenskih žena, tovarišica Ogrisova, kateri so podarili lep šopek in novinarica Kmetova. Iz Brnce pa je prihitala tovarišica Milenka Galobova, voditeljica gošpinskih tečajev, po otroke, namenjene v Ziljo. V Celovcu sta otroke, ki so odpotovali v pliberško okolico, pričakovali tovarišica Zeltova iz Doba in Zaluberšekova iz Šmihela.

Istočasno so se pripeljali tudi otroci, ki so se podali v Drobale.

Po prisrčnem sprejemu so otroci odpotovali na določene kraje k našim družinam.

Zveza slovenskih žena je zelo hvaležna staršem, ki bodo nudili slovenski mladini lepe počitnice na naših vaseh, zahvaljuje pa se tudi vsem ženam, ki so pri organizaciji te akcije sodelovale.

BRNCA

Brnška občina je kupila bivše karantenske barake in jih namerava izgraditi za primerne stanovanjske prostore. Mestna občina Beljak bo dobila od teh 16 stanovanj in 6 posameznih prostorov na razpolago.

TINJE

Ob zelo močni nevihti, ki je divjala dne 23. julija popoldne nad našo vasjo, je udarila strela v hlev pri posestniku p. d. Mesnerju in ubila enega bika.

Dva nepozabna dneva ob sinjem Jadranu

Nočna tišina se je še zgrinjala nad Celovcem, ko se je minulo nedeljo v zgodnjih jutranjih urah zbirala skupina avstrijskih in slovenskih staršev, kateri so se namenili obiskati svoje otroke v počitniških kolonijah na Jadranu.

Ravno se je začelo daniti, ko smo se odpeljali proti Rožu. V Kožentavri so nas že nestrpno čakali še ostali iz Borovelj in okolice. Ko smo si vsi uredili prostore, se je avtobus začel vpenjati po Ljubeljski cesti v strmino. Ko smo izstopili na vrhu Ljubelja, nam je ostri gorski veter in razgled na divno krasoto gora pregnal zadnji spanec. Uredili smo formalitete pri avstrijski obmejni straži in že istočasno sta se dvignila oba mejna droga in avtobus se je začel previdno pomikati po strmih ovinkih navzdol proti sončnemu jugu. Skoraj že ob vzhodu Karavank smo opazili južni vhod v Ljubeljski predor in žalostne ostanke bivšega nemškega KZ-ta, kjer so v minulem tisočletnem rajhu morali mnogi ljudje okusiti dobrine Hitlerjeve kulture.

Takoj nato smo dospeli do jugoslovanske policijske postaje. Obmejne formalnosti so se na obeh straneh zelo vladno in brez vsake težkoče hitro uredile in krenili smo dalje preko Sv. Ane in Tržiča proti Kranju. Po lepi betonirani cesti smo naglo dospeli v krasnem nedeljskem jutru v belo Ljubljano, kjer smo se ostavili za eno uro, da smo se malo okrepli in si v naglici ogledali najpomembnejše zanimivosti lepe slovenske prestolnice.

Ker je večina od navzočih bila prvič v Ljubljani in v Jugoslaviji sploh, je jasno, da je bilo zanimanje in radovednost velika. Ko smo se v kavarni osvežili s turško kavo, so si nekateri ogledali Tivoli, drugi center okrog nebotičnika, en del pa se je zanimal za Tromostje s Prešernovim spomenikom i. t. d. Vsi so bili navdušeni nad lepoto mesta. Večina si je tudi ogledala stolno cerkev sv. Jakoba, ko je bila ravno maša. Veliko je bilo začudenje, ko so našli cerkev polno ljudi in občudovali so lepoto in velikost cerkve, kaj se tukaj v Avstriji sliši toliko različnih mnenj o preganjanju in zasledovanju cerkve.

Pri Putniku smo zamenjali šilinge za dinarje in uredili glede prenočišča na Reki, nato pa smo se peljali dalje. Pot nas je vodila preko Postojne in Sv. Petra na Krasu. Vsi, ki so se prvič vozili po tem ozemlju, so strmeli, kako trdo se mora tamošnje ljudstvo boriti na kamniti zemlji za svoj življenjski obstanek. Predpoldansko južno sonce je že precej neusmiljeno žgalo na nas in začeli smo postajati trudni od dolge vožnje, a takoj je vsa utrujenost minila, ko smo prispeli do Martulja in pred sabo zagledali gladino vedno modrega jadranskega morja. Vsi sopotniki brez izjeme so ostimeli nad lepoto narave, ko smo se ob obali vozili proti mestu Reki. Po zaslugi voznika Schallerja smo prispeli že ob 11. uri na Reko, tam smo se na kratko ustavili. Starši slovenskih otrok so se odpeljali v Opatijo, avstrijski starši pa so nadaljevali pot v Sušak-Pečine. Ko smo se ustavili pred počitniškim domom avstrijskih otrok, so se ti ravno vračali od kopanja. Lahko si je predstavljati veselje otrok in staršev ob tako nenadnem svidenju. Domače spremljevalke in otroci sami so vsi navdušeni takoj začeli pripovedovati kako lepo je za vse preskrbljeno, kako dobro hrano da imajo, kaj vse so že videli. Bili so na Reki v muzeju, v pristanišču so si ogledali velik prekomorski parnik itd. Vodstvo doma je v rokah izkušenih slovenskih učiteljev, otroci so vsi zdravi in ob najmanjši potrebi je zdravnik takoj pri rokah.

Po kosilu so otroci šli spat, razen tistih, kateri so dobili obisk staršev. Ti so s starši šli v kopalnico, kjer so se oboji vse popoldne kopali. Ko so se vrnili, so si starši na povabilo upravnika tov. Mekinca ogledali Dom. Občudovali smo vzorno urejene spalnice, jedilnico, kuhinjo in krasno teraso, kjer se otroci zvečer igrajo.

Tako je krasni popoldan vse prehitro minil. Ko so otroci povečerjali, so jih pred domom slikali, nato so se starši odpeljali na Reko, kjer je

v hotelu Bonavijo bilo zanje rezervirano prenočišče. Za starše, ki so socialno slabši, je upravniki doma tov. Mekinc stavljal na razpolago sobo s sedmimi posteljami.

Na Reki so se nekateri zaradi utrujenosti takoj podali spat, dočim so si mlajši ogledali živahno večerno življenje velikega pristaniškega mesta. Ker je bil ravno praznik vstaje hrvaškega naroda, je vse mesto bilo v zastavah in v vseh večjih kavarnah in na vrtovih ples in živahna družabnost.

Z vodstvom Doma smo se zmenili, da se jutraj ob 6. uri starši odpeljejo s parnikom v Opatijo, kamor je bil predviden celodnevni izlet avstrijskih in slovenskih otrok. Na žalost pa je bilo v ponedeljek jutraj vreme tako slabo, da so se otroci, ki so bili že ob 6. uri na ladji, morali spet vrniti domov. Ob 7. uri je nastala huda nevihta, lilo je kakor iz škafa. Ko je nevihta nehala, smo se odpeljali z avtobusom v Opatijo in občudovali krasoto svetovno znanega jadranskega letovišča. V Opatiji je vse polno natrpano tujcev iz različnih držav. Tam smo se mlajši še enkrat kopali v morju, ogledali smo si dom pionirjev, kjer so nastanjeni naši slovenski otroci. Tudi tam so nam zatrjevali, da se jim zelo dopade in da bi radi še dalje časa ostali. Vse prehitro jim mineva čas počitnic. Opoldan smo se odpeljali in spet je začelo deževati. V največji plohi smo se vozili nazaj čez Kras. V avtobusu so skoraj vsi spali, šele v Postojni smo se ustavili. Tam smo si ogledali krasno Postojnsko jamo, a na žalost je radi nevihte izpadel električni tok in smo ob karbičkah zelo slabo videli.

Proti večeru smo prispeli v Ljubljano, kjer smo šli na nebotičnik. Po eni uri pa smo se odpeljali domov. Ob 23. uri smo prispeli v Celovec polni zadovoljstva nad lepo uspelem izletom. Vsi so navdušeni zatrjevali, da je bilo zelo lepo in da bi se kar še enkrat hoteli vrniti za dalj časa na sinji Jadran.

SELE-ZGORNJI KOT

Končno le upamo, da se bo davna želja in zahteva staršev šoloobveznih otrok v Zgornjem in Srednjem Kotu izpolnila in bodo zgradili v naši hriboviti in oddaljeni vasi enorazredno ljudsko šolo. Naši šolarji, ki jih je okoli 30, morajo zmagovati nemogoče napore ob obiskovanju od nas tako oddaljenih šol, bodisi v Sele—Cerkev ali Bajtiše, kamor znaša hoja dobri dve uri. Razumljivo je, da ob takih naporih trpi uspeh učnega napredovanja, ker izmučen in zaradi tega za učenje nerazpoložen otrok ne more lahko slediti pouku in napredovati. Zgodaj jutraj ga mora mati še neprespanega spoditi s postelje, v zimskih mesecih v temi in podati se mora, ko je še temno, na dolgo, zasneženo pot, ko bruje veter, dočim otroci v ugodnejših krajih pohitijo čisto samo okoli ogla in so že v topli šolski sobi. Ob prav slabem vremenu pa so otroci primorani številne dneve izostati od pouka, kar še posebno neugodno vpliva na učno napredovanje, v veliko škodo za nadaljnjo napredovanje v poznejšem življenju.

Ze 15. novembra 1950 so imeli starši sestanek, kjer so obravnavali naše pereče šolsko vprašanje. Ob navzočnosti predsednika SPZ so preračevali vlogo na deželno vlado z zahtevo po izgraditvi šole. Vlogo je predložil občinskemu odboru naš odbornik Blaž Bradač. Sklenili so, da se bo s to vlogo oglasila v tej zadevi posebna delegacija pri deželni vladi. Te dni je občinski urad razpisal dela grad-

benega mojstra za izgradnjo enorazredne ljudske šole v Selah-Zgornjem Kotu. Ponudbe je predložiti referatu za občinske gradnje (Referat für Gemeindehochbauten) v Celovcu, Miesstalerstrasse 1/II najkasneje do 5. avgusta 1952.

PODROŽČICA

V noči od 30. na 31. julija se je primerila v Področici na železniški progi zelo težka nesreča. Dvaintridesetletni premikač na kolodvoru v Področici, Jožef Uderman, je porabil kmalu po polnoči železniško progo za pešhojo. Med tem je privozil iz smeri iz Jesenic tovorni vlak, ki ga pa Uderman verjetno ni opazil ali pa se je vlaku premalo izognil. Vlak ga je zajel in povozil, pri čemur mu je odrtgalo levo nogo nad členkom ter je zadržal tudi hude poškodbe na glavi. Težko poškodovanega železničarja so z istim vlakom prepeljali v bolnišnico v Beljak.

VRBA

Minuli torek se je primerila na kolodvoru v Vrbi tragična smrtna nesreča. Šestindvajsetletni železniški delavec Emerich Konrad je šel v opoldanskih urah po končanem delu ob železniški progi. Med tem je privozil v smeri iz Celovca osebni vlak. Konrad je hotel tik pred vlakom preskočiti tračnice ter je v naglici brzkone prezrl bližajoči se vlak. V trenutku ga je zgrabila lokomotiva in ga povozila. Konradu je zmečkalo glavo in je obležal na mestu mrtev. Nesrečni dogodek je vzbudil veliko pozornost, ker se je ob tem času nahajalo mnogo potnikov na postaji, ki so bili priča žalostnemu prizoru.

CELOVEC

Kakor smo že poročali, bo med časom 1. koroškega velesojma na vzpodbudo trgovinske zbornice tekmovanje izložbenih oken. Dozdaj se je prijaviło 44 od 100-tih tvrdk, ki bi prišle za tekmovanje v poštev. Zbornica je s tem uspehom zadovoljna. Prireditelji so med tem že oskrbeli častne nagrade, ki so jih prispevali deželna vlada, magistrat, deželni tujkoprometni urad in prezidij zbornice in koroške velesojma. Razsodišče, ki bo izlozbe ocenjevalo, sestoji iz zastopnikov zbornice, umetniškega društva in velesojma. Zbornica polaga važnost na to, da bi se publika udeležila pri ocenjevanju. Vsakomur je dana možnost, da svoje mnenje o izložbah sporoči zbornici.

OMEJITVE ŽELEZNIŠKEGA PROMETA

Od ponedeljka, 4. avgusta, bodo različni vlaki na področju beljaške direkcije zveznih železnic ustavljeni. Ta odredba velja skoraj izključno za osebne vlake, ki so premalo zasedeni in po večini ne služijo daljnemu prometu, niti poklicnim voznjam ali za šolarje. Med drugimi bodo prizadete proge: Trbiž—Podklošter, Podklošter—Koče—Muta, Smohor—Koče—Muta, Beljak—Področica, Celovec—Beljak, Celovec—Področica, Wolfsberg—Labod. Podrobnosti pojasnjujejo kolodvorski informativni uradi.

JUŠ KOZAK:

Beli mecesen

20

Martin je premišljal. Sam sebi je govoril: „Težko je, Liza. Tvoj sin je mrtev. Moja roka ga je podrla. Taka je pravica med nami.“

Oba starca sta se gledala, toda ljubeče materine oči niso našle usmiljenja v njem. Zdelo se ji je, da stoji pred njo siva skala.

„Martin, če...“ Tiste besede, ki si jih je vzbujala v srcu, ni mogla izreči. „Martin, poišči mi sina. Če je mrtev, bi ga rada pokopala.“

„Liza, poiščem ga!“ je dejal trdo.

„Prisezi!“ — „Besedo sem dal!“

Starka je šla domov in čakala. Pod težo strašnih slutenj ji je komaj še utripalo srce. Potem je zvedela. Leži med skalami in gnije. Slabotno telo ni moglo vzdržati viharnega obupa.

Bliki ji je razjasnil misli. Zgrudila se je na tla: „On ga je! On ga je!“ — „Moj Jakob... On je morivec!“

Tožila je med zapuščenimi stenami, v nebo je prosila:

„O, bog, o, bog, če si pravičen...“ V grlu jo je dušilo, po kolenih je poskušala do vrat. da bi oznanila svetu: „Martin ga je!“ — Izdihnila je, preden so šli po sina.

Prišla sta župana. Iz domače vasi in od zemlje, kjer je ležal. Sodnik se je pripogibal, ko je zdravnik pregledaval truplo.

Ležalo je globoko v razpoki, v odprtem skalnatem grobu. Visoko zgoraj je krožila uje-da. Sovražno je gledala na skrunilce njene pravice.

„Lep strel,“ se je čudil sodnik, „od zadaj v tilnik.“

Počasi je prihajal Martin. Župana sta ga spoštljivo pozdravila.

„Pred službo se jim upogibajo glave, ne pred menoj,“ je sodil porogljivo. „Kako sta se me prej ognila.“

„Kaj menite, Bos, nesreča ali umor?“

Martin je molče zrl na mrliča. Rdeči lasje še niso izgubili barve. Živo se je spominjal, kako ga je ustrelil.

Pogledal je gori: „Skale molče!“ Ozrl se je po zbranih, kakor bi jih sam izpraševal.

Sodnik je skomignil z rameni: „Umor. Od zadaj!“

Martin ni izpremenil obličja. Resno je govoril: „Take strele sem že videl. Navadno nesreča. Plezal je s puško na rami. Petelin je bil najbrže napet, pozabil je nanj. Lepega gamza je imel pred očmi. Recimo, starega gošarja. Na nevarnem mestu, kjer je skala prevešana, par jih je v tej steni, se je nagnil z glavo nazaj in takrat se je sprožilo. Pri padcu je izgubil puško.“

„Seveda bo tako,“ sta de'ala župana.

„Meni je prav!“ je pripomnil sodnik. Mar-

tin se je umaknil za korak in navidezno opazoval črno steno, ki je v molčeci grozi visela nad njimi.

Župana sta se sporekla. Kdo ga pokoplje?

„Vi ga spravite. Pri vas leži. Mi plačamo.“

„Kako? Naši naj bi hodili od dela ponj,“

„Mi imamo daleč. Čez hribe bi ga morali vlačiti.“

„Vaš je.“

„Ne leži na domačih tleh. Če bi v Ameriki umrl, ga boš vlačil domov?“

„Bi ga, če bi želeli domač.“

„Domačih nil! To je! Občini je vseeno!“

Martin je sovražno poslušal. „Vraga, še po smrti je hudo za človeka, če je kje doma.“

Pristopil je in se vmešal:

„Gospod sodnik, pri materi naj leži. Imam moža, ki bi ga prenesel onstran.“

Domenili so se. Bebec Boštjan ga je prenesel v vreči, Martin je kazal pot.

Čez par dni je šel Martin na grob. Komaj je pogledal, je spoznal. „Sam je bil. Ni imel prijateljev!“

Zvečer je opazoval Boštjana, ki se je igral v temnem kotu.

„Revež, če bi bil še živ, bi te prosil, da bi meni vzelo to težo.“

Ljudje so pozabili rdečega Jakopa, mater Lizo. Na Smrekarjevem domu so gospodovali Gržinovi sorodniki. Bos je bil prestar, da bi se ga ljudje še spominjali. Živel je med gamzi.

Od starosti so mu oči tako opešale, da jih ni mogel več preštevat.

Toda on ni pozabil rdečega Jakopa. V noči, ko je vse spalo in so nad zemljo krožile uje-de, se je prebudil.

Mencal si je oči in gledal krog sebe.

„Pusti me! Postavo sva podrla!“ je šepetal. Zaman, oni ni ubogal. S težavo, hrope se je plazil od praga in si z rokami pomagal naprej.

„Kaj hočeš od mene?“

Ni se zmenil. Proti postelji se je rinil. Tako počasi se je porival z ohromelimi rokami; da bi trajala ta pot celo večnost.

„Rano sem ti prišel pokazat.“

„V tilnik sem te.“

„Od zadaj! Peče me. Žejen sem.“

Martin je buljil predse.

Od spodaj se je oglasilo: „Žejen sem. Vooodel!“

Martin si je tiščal ušesa.

„Vode mi ne privoščiš. Žejen sem!“ Zopet se je pričel plaziti. Martin se je zgrozil nad seboj. Stopil je iz postelje, kakor je ležal. V srajci se je umikal k vratom. Zunaj ga je zazeblo.

„Od starosti se mi meša.“ Nazaj se ni upal. Drugo noč ni dolgo zatisnil oči. Sredi teme je ležal in se branil pred spancem. Komaj pa je pogledal na tla, je bil oni že spodaj. Martin se je krčevito obrnil v zid.

„Zakaj si me zatajil?“

Na postelji se je Martin zakril čez glavo.

Tehnika pred tisočletji

Ko se je stara grška kultura najbujneje razcvetela, so bili danes 6000 let stari kamniti mlini na veter v Aziji že zdavnaj opuščeni. Ljudi, ki so jim vetrnice poganjale namakalne naprave, sta lakota in suša že zdavnaj pregnali iz dežele. Tudi prastari kulturi Maya v srednji Ameriki in kultura Inkov v bolivijskih Andih Južne Amerike sta že zdavnaj dosegli svoj vrhunec. Danes nam samo še ruševine starih templjev pričajo o astronomsko izredno razgledanih ljudstvih. Ostanki zidov in stebrov sončnega hrama v Tihuanacu na visoki planoti Bolivije so taki, da je po njih mogoče prilično točno določiti čas njih gradnje.

Že pred deset tisoč leti je Maya kultura poznala uradno določene koledarje, v katerih so računali dneve po načelih sodobne astronomije. Ker je koledar Maya nastal po tisoč letih sonca, so morali tedaj že gotovo poznati načela merjenja za dolžine in kote.

Odkritje zakona vzvoda, neskončnega vijaka, sestavljenega okripca, statike trdih in tekočih teles pripisujejo Archimedu, odkritje zobatega kolesa in zobatega droga Ktesibiosu — toda že pred poznavanjem teh bistvenih elementov so v starem veku ustvarjali tehnična čuda, pred katerimi ostrmi tudi sodobni graditelji. Samo nekaj takih mojstrov. Nad 2450 km dolgi kitajski zid so leta 400 pred našim štetjem zgradili v seriji obrambnih utrd. Zid je v večini predelov kakih 16 metrov visok, spodaj 8, zgoraj pa 5 metrov širok. V Babiloniji je Hammurabi okrog 2000 let pred našim štetjem odredil novo obdavljenost posestev in dal zemljo razdeliti v katastre. Znan je Babilonski stolp, ki ga je opisal sloviti grški zgodovinar „Oče zgodovine“ Herodot. Stolp so zgradili v terasah, koti templja pa so bili naravnani po štirih nebesnih straneh. Zaradi neodpornosti iz zemlje in produ narejenih temeljev se je zgradba pozneje porušila.

Najstarejše utrdbe izvirajo iz leta 3000 pred n. št. V Babilonu so prišli na sled 15 km dolgim utrdbam (Herodot je poročal o 90 km dolgih utrdbah). Avaris, ena največjih trdnjav starega Egipta, je bila zgrajena za posadko 240.000 mož. Pozneje so tu zgradili kot obrambo proti vpadam Arabcev in Asircev 264 km dolgo obzidje.

Ker so poplave Nila poškodovale meje med polji, je bilo treba odkriti način, kako bi tudi ob sušnih letnih dobah lahko namakali polja. Za časa Ramsesa II. je obstajal katastrski urad, ki je premeril vse področje Nila. Okrog 2000 pred n. št. so že planirali terene in izsuševali močvirja s pomočjo pravokotno zgrajenih izsuševalnih kotanj. Da bi obšli prve vodopade Nila, so zgradili stari Egipčani 80 km dolg kanal. Nadalje je povezal Bhar Jussuf današnji Siut s Fayumom s 300 km dolgim prekopom.

Zanimivo je, da je že pred mnogimi stoletji obstajal predhodnik današnjega Sueškega prekopa. Še vedno ostaja uganka, kako so

v starem veku zmogli take gradnje. Jezovi in vodovodi v dolini Marjap črto sklepajo, da so tudi v Palestini poznali in obvladovali visoko razvite vodogradnje kakih 2000 let pred n. št. Na področju Eufrata in Tigrisa so speljali s hribovja mnoge vodovode in regulirali deroče vodovje.

Pri gradnji egiptovskih piramid so pripravili velikanske množine kamena z velikih razdalj in višav s človeško roko, s sredstvi in metodami, ki se nam danes zde več kot primitivne. Verjetno so material obdelovali že z železnim orodjem. Znano je, da so okrog 1500 pred n. št. kalili železo. Verjetno je tudi, da so apnec in peščen kamen obdelovali z orodjem iz bron ali pa tudi iz trdih kamenin.

Izmed kakih osemdesetih očuvanih egiptovskih piramid najbolj slove Cheopsova piramida (137 m), Cheprenova piramida (136,5 m) in Myperinosova piramida (62 m) pri Giseh. Na skaloju Giseh, kakih 30 kilometrov južno od Kaira, stoji že kakih pet tisočletij mogočna piramida, ki jo je po Herodotu zgradil kralj Cheops, veliki graditelj in verski reformator. Polnih trideset let so trajala stranska in pripravljalna ter glavna dela na piramidi. Vsake tri mesece so menjali na gradbišču tisoče in tisoče delavcev-sužnje. Za delo so porabili čez deset milijard delovnih ur, za mogočno stavbo pa so porabili nad pet mili-

jonov ton sklesanih kamnitih kock. Če bi hoteli naložiti Chepsovo piramido na železniški tovor, bi rabili 500.000 vagonov, ali 5000 km dolgi vlak!

Znanstvena raziskavanja so pokazala, da so se že stari Egipčani posluževali pri gradnji stavbnih odrov. Tako računajo, da je pri gradnji Cheopsove piramide na odrih istočasno delalo 36.000 sužnje, ne da bi kakor koli drug drugega motili pri poslu. Herodot poroča, da je gradilo samo piramido 100.000 ljudi celih dvajsetih let. Če upoštevamo vse naprave za preskrbovanje, prehrano, vzdrževanje poljedelskih obratov in transport — tedaj je število udeležencev pri graditvi bilo kajpak večje kot 36.000. Herodot poroča, da so za preskrbo delavcev samo za redkev, čebulo in česen izdali kakih 1600 talentov srebra (okrog 50 ton srebra).

O materialu, ki so ga vgradili v piramido, krožijo različne številke. Piramida je danes nekoliko nižja kot je bila ob času dogotovitve. Dolžina stranice znaša 227,5 m. Vse štiri stranice niso enako dolge. Vendar je razlika zelo majhna — znaša komaj 20 cm, t. j. 0,087% ali tri kotne stopinje.

Herodot pripoveduje, da je pustil Cheops zgraditi za prevoz materiala iz kamnoloma posebno gladko tlakovano cesto na vzhodni obali Nila. Bila je 900 metrov dolga in 15 m široka.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Sobota, 2. avgust:

6.10 Za kmetijstvo — 8.45 Literarna oddaja. Kar športnika zanima — 10.30 Mali koncert — 11.00 Veder dopoldne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 13.30 Olimpijske igre 1952 — 14.30 Želi si kaj — 16.15 Filmski magazin — 18.00 Nekaj za nabiralce znamk — 18.30 30 zabavnih minut: „Za uho in za peto“ — 20.15 Sportna poročila — 20.50 Igra Zabavni orkester Alpenland — 22.15 Olimpijske igre.

Nedelja, 3. avgust:

7.15 Jutranji koncert — 7.15 Duhovni nagovor. Pester spored z voščili — 8.10 Kmečka oddaja

— 10.00 Maša — 13.30 Olimpijske igre — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 17.30 Mala nedeljska revija — 19.00 Sport in glasba — 20.15 Sportna poročila — 20.20 „Okoli Vrbskega jezera“ — 21.30 „50 stopinj v senci“ — od Rolfa Lang — 22.15 Olimpijske igre.

Ponedeljek, 4. avgust:

6.15 Jutranja glasba — 7.15 Pestre melodije — 10.45 Dragocenosti na morsk gladini — 11.00 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.45 Glas mladine — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Objave. Teden in mi — 14.45 Okoli tekočega dela v kmečkem gospodarstvu — 15.00 „Spomnite se še...?“ — 16.00 Pevska ura — 16.30 Za osamljenega in bolnega — 17.10 Popol-

danski koncert — 20.15 Zelje, ki jih radi izpolnimo — 21.30 Literatura v ponedeljek.

Torek, 5. avgust:

6.10 Za kmetijstvo — 7.15 Pestre melodije — 10.30 Mali koncert — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 Poročila. Objave. Zdravniški vedež — 14.45 S pesmijo po Koroški: Skofiče — 15.30 Za ženo in družino — 16.00 Solistična ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.30 Kramljane o tem in onem — 18.45 Kmečka oddaja — 20.15 Mi Štajerci: „Od gozdnih delavcev“ — slušna igra.

RADIO LJUBLJANA

Sobota, 2. avgust:

5.00 Pester glasbeni spored — 12.00 Popularne operne arije — 12.40 Zabavna glasba — 14.00 Hrvatska narodna glasba — 14.40 Koncertni valčki — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Zdravstveni nasveti — 16.00 Po naši lepi deželi — Bojan Kardelj: Bela Krajina — 17.00 Ugamite kaj igra mol — 18.00 Urednikova beležnica in pionirska pošta — 18.30 Ritmi in pesmi — 19.00 Okno v svet — 19.40 Zabavna glasba — 20.00 Radijske beležke — 20.15 Zabavni zvoki — 20.30 45 vseh minut — 21.15 Harmonika in bas pa klarinet v en glas, zagodili vam bodo za kratek čas...

Nedelja, 3. avgust:

6.00 Pester glasbeni spored — 8.15 Lahka glasba — 11.00 Od pravljice do pravljice — 12.15 Slovenske narodne pesmi — 13.10 Zeleži ste — poslušajte! — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Za naše kmetovalce — 15.40 Slovenske, indijske in črnske pesmi poje ameriška Slovenka sopranistka Ana Safred, pri klavirju Marica Vogelink — 16.00 Honore de Balzac: Lepa Imperija, radijska igra — 18.15 Polke in valčki — 19.10 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana — 21.00 Prijetno zabavo.

Ponedeljek, 4. avgust:

5.00 Pester glasbeni spored — 12.00 Poje kornorni zbor Radia Ljubljana — 14.00 Sahovski pregled — 14.30 Iz znanih operet — 15.10 Zabavna glasba — 18.30 Pojo slovenski zbori — 19.40 Zabavna glasba — 20.00 Ernest Hemingway: Zbogom, orožje! (literarna oddaja) — 20.20 Simfonični koncert Radia Ljubljana.

Torek, 5. avgust:

5.00 Pester glasbeni spored — 6.10 Gospodinski nasveti — 12.00 Lahka orkestralna glasba — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Med glasbenim sporedom zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.00 Veseli domači napravi — 15.10 Zabavna glasba — 18.30 Zabavni zvoki — 19.00 Notranje-politična oddaja — 19.10 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 20.00 Radijska univerza — 20.15 Večerni koncert — 21.00 Čelakovski in Prešeren — 21.15 Od melodije do melodije.

Usodna gnojnična jama

V Forstenau pri Steinbachu na Steyru se je minuli teden primerila strahotna nesreča, kjer so zgubile življenje tri osebe, ena pa je bila težko poškodovana. V petek popoldne je bil 57-letni kmet Franc Moser zaposlen s tem, da je gnojil neko v bližini se nahajajoče polje. Medtem, ko je on z gnojnično brizgalno polnil vedra, so njegova deset let starejša žena Barbara, 35-letni zet Jurij in njegova 33-letna žena Kristina ter 40-letni kmečki delavec Leopold nosili gnojnico na njivo. Ko je kmetova žena s svojim zetom spet enkrat prišla po napolnjena vedra, ni bilo njenega moža nikjer.

Sluteča nesreča, je Jurij zaklical v skoraj tri metre globoko in osem metrov široko jamo, iz katere pa je bilo slišati le rahlo čofotanje. Nato je hotel Jurij zlesti po lestvi v jamo, toda ni mogel do dna zaradi dvigajočih se plinov. Medtem so prispeli tudi ostali družinski člani in takoj je Leopold poskusil zlesti v jamo. Kmalu je pa omamljen od plinov padel v jamo in se pogreznil v gnojnici. Za njim je poskusila Kristina v jamo. Pa tudi ta se je onesvestila po plinih in telebnila z glavo navzdol, vendar je k sreči obvisela za nogo, ki se je zapletla na lestvi. Končno je še njen mož poskusil rešiti ponesrečene ali tudi njega je zadel ista usoda. Omamljen po plinih je že po nekaj korakih strmoglavil v jamo in obležal v še okoli 30 cm globoki gnojnici.

Na pomoč prihitelim drugim ljudem se je končno posrečilo rešiti Kristino iz njenega obupnega položaja, ki je še vedno visela na lestvi. Težko poškodovano so prepeljali v bolnišnico, vendar so ji ohranili življenje. Ko so končno potegnili ostale tri ponesrečence iz jame, so bili poskusi oživljanja, ki so trajali dve uri s pomočjo zdravnikov in drugih mož, brezuspešni. Vsi trije so se zadušili v plinih amonijaka.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt. 2 Postschließfach 17.

Koroški velesejem Celovec

od 7. do 17. avgusta 1952

Razstava zmogljivosti industrije, trgovine, obrti in kmetijstva z udeležbo iz Italije, Jugoslavije in Zapadne Nemčije.

Prikaz surovine les od debla do zgotovljenega izdelka. Lesnogospodarska predavanja s filmskimi predstavi.

Velik zabavni park.

Velesejemska tombola 15. avgusta.

25% popust vozniških cen na avstrijskih zveznih železnicah in avtobusih.

Velesejemske izkaznice v vseh potovalnih uradnih in zbornicah obrtnega gospodarstva.

Razločno je čul hropenje in stokanje: „Materi si me zatajil!“

„Kdo bi razlagal?“ je menil Martin.

„Pred gosposko si lagal,“ se je oglašalo od spodaj.

„Kaj jih briga. Podrl si postavo, mi smo imeli svoje!“

„Ampak od zadaj! Zeejen sem!“

„Pij hudiča! Doli je voda!“

„Ne morem. Ne moorem! Daj mi za prgišče.“

Martina je dušilo. Stiskalo mu je prsi. Planil je in brada mu je trepetala.

„Križ božji, pusti me!“

„Saj bi te. Pa me je mati poslala!“

Martin je sunkoma zbudil Boštjana. Bebec je blesasto gledal. Spačil je obraz, se stisnil v kot in pokazal zobe.

„Boštjan, Boštjan! Jaz sem!“ ga je miril Martin. „Pomagaj! Vrzi ga ven!“

Pri teh besedah se mu je zopet zjasnilo.

Truden je bil in roke so mu drhte. Do zarje ni legel.

Martinovo oko je molče strmelo v grozo, ki jo je nosil v prsih. Poskušal je spati čez dan, ponoči je taval krog koč, dokler se ni zasvetilo v skalah.

V prvem somraku ga je zagledal za kočo na skali. Tako nerodno je ležal, kakor bi bil v križu prelomljen.

„Vidiš, kam si me položil?“

Martin je bežal od skale, doli k vodi. Komaj

je pogledal v strugo, se je zdrznil. Na veji, tik nad vodo je visela rdeča glava. Kri je lila od zadaj.

„Padel bom, padel bom!“ je rjulo. „Pa... a... del... booom!“ se je vračalo od pečin.

Martin si je zatisnil oči in trepetal od groze. Besede so drhte: „Nikogar ni, da bi mu povedal.“ Brez moči je sedel pod smreko.

Tako je trpel, da si je želel smrti. „Star sem. Čas bi bil in vsemu konec!“

Ponoči pa se je Jakob zopet priplazil. „Odpusti za tisto kozol!“ — „Ne morem. Prepozno je!“

„Mati mi je povedala, kaj si storil z njo!“

Martin je prisluhnil: „Ona?“

Rdeči je potrdil: „Ona!“ Poizkušal je dvigniti glavo, da bi mu pogledal v obraz. Martin je videl, da mrtvoudni tilnik nima moči.

„Zakaj nisi splezal ritenski? Vse bi bilo dobro!“

„Žejen sem bil.“

„Jaz nisem bil kriv.“

„Žeeeejen, žeeeejen!“ je hropelo v izbi.

„Milosti, milosti!“ je prosil Martin.

Bebec Boštjan je začudeno ogledoval gospodarja, klečečega na postelji. Tedaj je Martin sklenil: „Izpovem se. Odleglo bo. V Kranj pojdem. Domačim v Kamniku ne zaupam.“

Dišeče jutro je dihala nad zemljo, ko je Martin hodil med rosnimi njivami. Na desni so se v solnčnem blesku kopali vrhovi.

Martin je upiral pogled v prašno cesto ter ni

videl gorá. Zaupal je: „Če so med bogom in ljudmi posredovalci, mi izprosijo milosti.“

Na stolpu je lesketal križ. Hišice na strmih bregovih so mežikale v sonce, krog cerkve so bile še zaspane.

Martin je hodil med ljudmi. Čudno so ga gledali, ko se mu je sonce lovilo v gosto brado.

Stopil je v božji hram. Skozi visoka okna je v pramenih padala luč in risala svetle lise po steni.

Pokleknil je v spovednico.

Dolgo je pripovedoval in končal: „Tako je bilo, kakor sem povedal, gospod. Zdaj pa išče miru pri meni.“

„V službi si bil,“ je šepetal duhovni. „Pregoreče si izpolnjeval dolžnosti.“

Martin je osuplo pogledal in zmajal z glavo. Premišljal je: „Kaj hoče zopet s postavami? Ne vé, kako bi...“ Glasno je odgovarjal: „Nič nisem mislil na službo. Zaradi gamzov sem ga. Službo sem sprejel, da sem lahko na stara leta tam notri.“

Duhovni mu je govoril o postavi in kesanju. Martin ni umel. „Kesanje?“ je preudarjal, „kesanje ne pomaga. Nazaj se ne morem kesati. Zgodilo se je. Če bi šlo tako, da bi mi odpustil, ker nisem mogel drugače.“

„Grešen človek sem. Milosti prosim Vsegamogočnega. Da bi me odvezal od prekletstva.“

„Dobil je odvezo. Ko je odhajal iz cerkve, ni bilo več sončne lise na steni.“

(Dalje)